

Numărul 30

Oradea-mare 6/19 august 1906.

Anul XLII

Apare duminică. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$ pe an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Prima durere.

Ce sărbători de tristă aducere aminte!

Tata căzuse bolnav. După ce în ultimele alegeri numai cu o depășire de câteva voturi pierduse scaunul de deputat; după ce de curând un trimis al guvernului cercase, fără izbândă, a-l face să primească prefectura de Romanaji, — plecase, în calitate de membru al comitetului permanent, pe care și-o păstrase, în satele de pe marginea Dunării, cari erau bânuite de boale, pentru a regulă improprietărea însurăteilor și se întoarse acasă pignit. Doctorii nu-i cunoșteau încă boala; îi dădeau de toate, pe încercate. Abia în ajunul Crăciunului recunoscură vărsatul, dar ziceau, un vărsat ușor, care avea să treacă fără primejdie.

— „Să depărtați însă numai decât copiii“, grăi doctorul Banciu adresându-se mamei, care deja pregătise pentru noi, tustrei copiii, încăperile caselor de jos, din curte.

Și cum mi-se limpezesc și astăzi toate în minte. Furăm depărtați pe dată, duși în căscioarele cele mici din fundul curții; iar Banciu, bunul doctor Banciu, veni să ne altoiască, după ce, cu luare aminte, ne căutase pe fiecare și se încredințase că nu suntem atinși de boală.

Pomul de Crăciun nu se aprinse anul acela pentru noi și darurile nu ne veniră ca de obicei. Cui eră să mai ardă d'aldastea, când tata eră bolnav și mama, așteptându-și ceasul să ne dea un frate nou, nu se urnia de lângă căpătaul lui, pentru a-i da doctoriile, pe cari le luă foarte cu greu, pentru a răspunde cerințelor lui, pentru a-i face suferințele mai ușoare?... Fraulein Hedwigh, guvernanta noastră, avuse totuși grije să ne cumpere câte ceva: cutii cu lotonuri, cărți poleite, casete cu jucării, cofeturi. Dar darurile acelea, de cari căutam să ne bucurăm, rămăneau stinghere prin colțuri, pe mese, prin paturi, și

ochii noștri, — ai lui Mariu și ai mei, — cari pricepeau deja destule, căutau întrebători și triști prin geamurile ferestrelor, spre locuința de sus, spre odaile în cari luminile nu se stângeau toată noaptea și o neconținută mișcare ne spunea că tata trebuie să boalească greu.

Săniile doctorilor intrau și ieșiau într'una; apoi către seară trei de-odată: se făceau consulturi, pe semne, căci câteși trei urcau scările împreună și tot împreună ieșiau convorbind cu aprindere.

Câteva zile boala părea neschimbată. O soră a mamei, Muma, cum îi ziceam noi, coboră de mai multe ori pe zi, ne cercetă sănătatea, ne mângăia și ochii ei compătimitor nu spuneau nimic mai mult decât puteam pricepe noi la opt și la zace ani!

A doua zi de Crăciun, când doctorul se rosti că altoaiile noastre au prins și că nu mai e primejdie să ne molipsim, fuserăm luați cu multă grijă, trecuți pe din dos, pe intrarea ce da pe-o ulicioară dosnică, prin coridoare lungi, până în dormitorul cel mare din casele de sus, unde trei paturi fuseseră așezate pentru noi și ni-se mai aduse și o sumedenie de jucării.

Mama, ajunsă de oboseală, părăsise pe tata și zăcea și ea alături, în ietacul despărțit de odaia lui numai printr'o ușe bine infundată cu plapome și saltele, ca molima să nu poată răzbi. Copilul ce se născu a treia zi de Crăciun, Ștefan, veni pe lume în zile posomorâte pentru noi și ai noștri.

Doctorii nu duceau mare grijă de boala tatii și ne umpleau de bune speranțe: Cetiă, se interesă de politică și așteptă, răbdător, convalescența. Eram în ietac și ne jucam cumiți pe lângă patul mamei, când bunica noastră iubită, Băbița, veni și luă pe prunc, îl înfășură într'un tartan gros, trecu în sala cea mare și-l duse în fața ușii cu geamuri a odăii în care zăcea el, ca să i-l arate și să-i spună că este și acesta, al patrulea, tot un flăcău. Și când se înapoia bucu-

roasă, spunând cum tata surisese și cum ridicase dreapta și făcuse spre copil semnul crucii și al binecuvântării, picături de lacrimi se scuseră din ochii ei blânzi și mângăietori...

În ziua anului nou doctorii păreau și mai veseli încă, socotiau pe tata trecut de toată primejdia; adăogau însă că boala fiind în descreștere, molima e mai mare și că mama cată să fie depărtată din ietacul vecin cu odaia scumpului nostru bolnav. Câteva femei apucară patul ei, îl trecură prin odaia în care ne jucam noi copiii, și o duseră, culcată, în cea d'a treia cameră, mai largă, mai aerată și mai liniștită.

Și tata mergea bine, tot mai bine, însă năoșindu-se pe fiecare zi și întrebând de noi cari, dornici de o îmbrățișare, adăstam să-l vedem iară și să ne prindem mânuțele de gâtul lui.

A doua zi de anul nou fusese un ger cumplit. Din limpezimile cerului scânteiau steluțe albe de chiciură, și din grădina tăcută stăteau nemișcați sub podoaba de mărgelă înghețate și capetele noastre nevinovate se lipiau pe geamurile ferestrelor, când, prin dantela de cristali neregulate, spre neînțelesul trist al naturii de-afară, care se unia cu melancolia neînțeleasă prin sufletele noastre profane. Ziua trecuse liniștită și cătră aprinsul luminărilor, mai de timpuriu ca altădată, fuserăm trimiși la culcare, în pătuțele noastre alăturate, în cari somnul avea să ne alinte trupurile sbuciumate și repauzul să ne alunge gândurile și urâtul...

Nu adormisem încă, când un țipăt sfâșietor răsună de-afară. Sărirăm spăimântați de prin paturi, dădurăm să ale găm, să întrebăm, să pricepem; dar ușile se deschiseră și rude grăbite năvăliră, liniștindu-ne pe noi, pe mama; Hedwiga, guvernanta, o nemțoaică nervoasă, se întâlnise prin coridoarele stânci cu loșca rândușul, și se spriase...

În aceeaș noapte însă toți cei din casă vegheară; bunica, mătușa mea, intrau și ieșau, mergeau la mama, îi surideau și plecau, șoptindu-și tănuitoare cuvinte, se apropiau de paturile noastre și se depărtau în vârful picioarelor, cu figuri supte, cu ochii oboșiți, după ce se incredințau că noi, de bunăseamă, dormim, pe brațele ingerilor și sub aripile viselor trandafirii... Iar de dimineață, a doua zi, când istoviți de veghe ne îmbrăcam tăcuți, năpădiam spre ferestre și cercam să talmăcim taina pe care nimeni nu ne-o împărtășia, tănțiam pe la jamuri și vedeam o mișcare neobișnuită prin curte, prin grădină, unde servitori și rânduși alergau într'una, ducând legături grele, urcând în pavilionul de geamlăc, lăsând acolo ceea ce aduceau și întorcându-se încărcăți cu altele.

Ce se petrecea oare în casă la noi? Nu pricepeam nimic și pricepeam totul; nu mi-se spunea nimic și mi-se spunea de ajuns ca inima să mi-se strângă într'o groaznică presupunere.

Eră pe la începutul lui februarie, aproape șase săptămâni de când tata căzuse bolnav, de când nu-l mai văzusem și de când toți ocoliau să ne vorbească de el... Într'o după amiază, fratele mamei, unchiul nostru care locuia pe-atunci la Paris, se înapoia în țară și aducându-ne frumoase daruri veni la noi... Trecu, apoi, în odaia mamei și stătă multe ceasuri. Mai târziu ne chemă și pe noi, ne mângăia frunțile și ne împinse spre Mama care plângea tăcută și-și în-

bușia suspinele... Și când tot el ne spuse că am pierdut pe tata, o înțelesesem deja, o simțisem de mult. Dar lacrimile nu veniră ca să topească într'o ușurare ceea ce-mi ardea inima.

N'am plâns.

N'am plâns nici când toți cei din casă putură, în sfârșit, să dea drumul lacrimilor pe cari le uciseră atăta, pentru a nu deșteptă bănuelile mamei, pe care trebuiau s'o cruțe;

Nici când am aflat ce însemnase țipătul guvernantei noastre, care se nimerise să treacă pe dinaintea odăii tatii, tocmai în minutul când își dădea sufletul și ea îl văzuse muncindu-se cu moartea;

Nici când am auzit că în aceeaș noapte fusese ridicat din casă tatăl meu și dus la cimitir și așezat pe oranist în biserică și îngropat a doua zi, în coșciugul țintuit de cu vreme;

Nici când mi s'a spus că toți bunii lui amici se feriseră a veni la îngropăciune de frica molimei și că mai nimeni din cei cari îl iubiau nu putuseră să meargă spre a-i spune cel de pe urmă adio;

Nici când veșmintele tuturor fură schimbate printr'altel negre, prin doliu și zăbranic. Nu, n'am plâns. Mi-se închisese inima și-mi secaseră ochii!

Dar în patul meu, noaptea, când mi-a apărut ca o umbră, dojenindu-mă par'că pentru nesimțirea mea, mi s'a deslegat inima și șiroaiele au năpădit din ochii-mi, cum nu vor mai fi fost lacrimi și cum nu vor mai fi suspinat inimi...

Imi este întipărită încă înfățișarea casei noastre, cum am văzut-o după ce ni-se desvăluisse taina și când, însoțind pe mama, ne-am dus să ingenunchem la mormântul lui înghețat și învăluit de zăpadă. Un miros greu, de doctorii, în toate părțile, pete negre pe scândurile arse de fenic, urme de stropituri negre pe pereți, peceți roșii mari pe casa de bani și odaia lui goală, pustie, cu ferestrele deschise, cu zidurile reci, cu câteva sticle de doctorii adunate și uitate prin colțuri, pe cămin, pe la praguri cu vase mari, pline cu dezinfectante tari. Patul de bronz desfăcut și strâns de o parte, despoiat, fără așternut, fără coperitoare, — toate ridicate și duse în chioscul din grădină și în ziua când văzusem mișcarea aceea stranie și prepuelnică.

Nimic din camera care fuse a lui nu putea să mi-l mai reamintească și totul, însă, imi spunea de el, vorbia inimei mele înmărmurite.

Douzeci și șase de ani de atunci.

Și el se odihnește liniștit sub coloana măreață de granit a cimitirului Sinesca din Craiova, departe de orașul în care locuiesc astăzi... De mult nu mi-a mai fost dat să plec capul și să îndoesc genunchii în fața acelu granit, care e semnul locului lui de veșnică și neturburată odihnă. Nici flori n'am mai putut semăna de mult, nici cunune n'am mai putut duce. Dar cu cât anii vin și trec, cu atât amintirea lui se desprinde mai proaspătă, cu atât inima mea vorbește mai mult memoriei lui iubite și din durerea totdeauna nouă ce mi-a pricinuit ducerea lui, împletesc cununi de imortale ce cresc în inima mea și cari nu se pălesc nici de arșițele dogoritoare ale soarelui, nici de vânturile năprasnice nu se scutură, nici de flacăra dorului meu nu se usucă.

Caton Theodorian.

R E V I N O .

*Revino tu fecioară mult iubită,
Din nou cuprinde-mi sufletul și vrerea,
Și turbură-mi din nou odihna rece,
Arată-mi iar menirea mea pe lume.*

*Din respirarea primăverii calde,
Din focul sfânt al razelor de soare,
Intrupă-te din freamătul păcurii,
Din liniștea amurgului molatec.*

*Mi-i dor de tine, prietină de visuri,
Arată-te din dalb clipit de stele,
Din murmurul isoarelor umbrite
Și din seninul cerului de vară.*

*Mă 'ndeamnă iar să cânt. In mâni dă-mi lira
Uitată 'n colțul prăfuit de vreme;
Fugarii ochi mi 'ndreaptă 'n necuprinsul
Măreței firi acum din nou gătite.*

*Șoptește-mi iar muștrări, redă-mi avântul,
Redă-mi credința mea nestrămutată,
Căci toate mi le porți cu tine. Vino
Și încălzește-mi sufletul și mintea!*

I. U. Soricu.

Osândă grea.

Sprijinit de cârjă, cu mersul gârbovit, cu pașii șovăitori, a cerșit dela o casă la alta, până când oboseala și gerul cumplit l-au aruncat la pământ.

Când s'a trezit din somnul greu și urât, ce vreme îndelungată l-a frământat, s'a uitat nedumerit în jurul seu și n'a putut să priceapă, că unde e el acum?

S'a văzut într'un așternut curat, într'odăe mare și caldă, cu mai mulți oameni, lui necunoscuți.

Unii dintre ei stau în așternut, iar alții umblă de ici până colo prin odăe.

— Sunt în spital!... a murmurat desnedăjduit. Vreme de câteva clipite a privit înaintea sa în gol, apoi un suspin înăbușit i-a răzbit pieptul.

Intr'aceasta un bolnav s'a apropiat de el, și i-a zis:

— Nu-ți perde credința... Dumnezeu e bun și te vei însănătoșa...

Sprâncenele cerșitorului, albe ca zăpada, s'au încruntat, au tremurat ca flăcările focului bătute de vânt mănios.

Și-a lăsat apoi privirea pe bolnavul ce i-a vorbit.

Din privirea lui s'a putut ceti toate durerile și suferințele păgâne; pe față-i a fost zugrăvită singura lui dorință: să închidă pentru totdeauna ochii, să nu mai vadă cu ei pământul ăsta, de unde toată fericirea și bucuria lui de mult a perit.

— Ba, nu! — a început cerșitorul — ar fi mai bine că eu să mor... să mor astăzi... să mor îndată...

— Trebuie să ne împăcăm cu ursita, a protestat un alt bolnav, care s'a apropiat, urmat de alții, de patul moșneagului.

Cerșitorul fără ca să dea vre-o însemnătate vorbelor ăștia, a urmat:

— Și de multă vreme îmi cer moartea, dar nu mai vine. Nu!

— De ce vrei să mori, creștine? au întrebat mai mulți bolnavi de-odată.

— De ce? Pentru că numai pământul mă poate face fericit, pentru că numai moartea poate să-mi smulgă rana ce o port în ascuns în pept, și din care vreme de optsprezece ani izvoresc cele mai chinuitoare dureri și suferinți.

Bolnavii adunați împrejurul cerșitorului, cu milă au privit pe soțul lor de suferințe, apoi unul dintre ei l-a rugat, ca să le povestească viața lui,

— „Bine, vă împlinesc dorința — a început cerșitorul, ca să vedeți, că într'adevăr, pentru mine moartea ar fi o mângâiere neprețuită... Numele meu e Mitru Cioban, și de fel sunt din satul Dumbrăveni, ce stă pe o coastă de munte. Părinții mi-au murit de mult, n'am împlinit nici doisprezece ani, când am ramas orfan. După ei, a ramas o căsuță, cu toată rânduiala pe lângă ea, și două petece de pământ. Unchiul meu, Stefan, care mi-a fost și tutor, m'a luat la el în casă, unde am ramas până ce am mers la oaste. Când apoi, după trei ani de zile m'am întors acasă, m'a izbit o durere mare; unchiul meu, pe când am fost subț steag, mi-a luat cele două petece de pământ, remase dela părinții mei. Am ramas deci numai cu căsuța... Unchiul meu însă și-a luat dela cel de sus pedeapsa, căci odată, când a tăiat lemne la pădure, a căzut pe el un gorun, și l-a omorât pe loc.

„Nu știam ce să fac, ce să încep? După multă socoteală, m'am hotărât să mă însor, să-mi caut o nevastă harnică și cinstită.

„Dintre toate fetele din sat, cari erau de seama mea, adecă sarace, mai bună am gândit că e Floarea Pădurarului. Știam că e fată harnică, cinstită și frumoasă.

„Intr'o seară deci am așteptat pe Floarea la izvor, unde venia în toată ziua după apă. I-am spus gândul meu. Ea a roșit și a zis: „Și eu te am drag, Mitrule“.

„La o lună de zile, părintele Nicolae ni-a dat binecuvântarea cerească“.

Cerșitorul s'a oprit, și-a șters fruntea de sudori, apoi a urmat:

— „Am fost săraci, dar lipsele și neajunsurile nu le-am simțit ca alți oameni de seama noastră, căci ne iubiam mult. Am fost fericiți. Amândoi am muncit, astăzi la unul, mâne la altul, cum se întâmplă.

„La jumătate de an am agonisit atâta, c'am cumpărat un petec de pământ. De atunci am muncit cu puteri îndoite.

„Când apoi cerul ni-a dat un copilaș, fericirea noastră a fost și mai mare, n'a avut margini. La două luni de zile însă, îngerii au chemat pe Tudorică al nostru în împărăția cerului... Am plâns, am plâns până ce ni-au secat lacrimile, și atunci a trebuit să ne împăcăm cu voia Atotputernicului“.

Din ochii stânși ai cerșitorului s'au strecurat două lacrimi tremurătoare.

A tușit săc, apoi și-a urmat firul povestirii:

— „Iarna grea a fost pe sfârșite. Haina albă a zăpadei, ce a îmbrăcat pământul, încetul cu încetul, pe nesimțite a fost nimicită de razele tot mai calde ale soarelui de primăvară, — până ce n'a mai ramas nici o urmă din ea. Numai pe vârful munților a stat neatinsă.

„Aerul sănătos de primăvară mi-a aprins sângele, stâns în decursul iernei. Mă simțiam așa de bine, ca și când mi s'ar fi luat o peatră goală de pe pept... Sosirea primăverei m'a bucurat mult. Bucuria asta a mea însă a fost întunecată de ceva... Floarea s'a schimbat, nu mai eră veselă, ca până aici. Pe fruntea ei s'au lăsat niște nori grei, iar zimbetul adenemitor i-a veșezit de pe buze. De geabă o mângăiam. Ba atunci, norii de pe fruntea ei erau și mai posomorâți... Ziua și noaptea m'a frământat gândul, ca să aflu, ce s'a sălășluit în inima ei?

„Intr'o zi am plecat spre satul vecin, numit Poiana Ursului, unde am căpătat lucru pe trei zile. Nevesta deci mi-a ramas singură acasă.

„Cu cât mergeam înainte, niște gânduri negre tot mai mult mă frământau; mi se părea că tot firul de iarbă, toate frunzele copacilor, toate paserile îmi prevestesc o nenorocire mare...

„Am fost buimăcit, am fost ca un om beat, n'am avut liniște, mă rodea ceva la inimă. N'am mai putut face nici un pas înainte! Dela mijlocul drumului m'am întors înapoi. A putut să fie vre-o nouă ceasuri seara, când în vârful degetelor m'am apropiat de căsuța mea. M'am oprit la o fereastră... N'am putut să văd în odae, căci amândouă ferestrele au fost acoperite cu straiuri. Numai niște raze slabe de lumină se furișau pe la marginile lor. „Ce face Floarea așa de târziu?“ mi-am zis în mine. Am stat locului și-am ascultat. În odae a fost vorbă de om. N'am putut să pricep nimic.

„S'a sfârșit cu mine și cu fericirea mea“ am murmurat, cutremurându-mă din tot corpul...

„O vreme am stat nehotărât. N'am știut ce să fac? Să fug departe, ca de un duh necurat, de femeia asta, care odată mi-a îndulcit viața, și care acum mi-a umplut-o de otravă omoritoare!...

„Sângele a început să clocotească în mine, capul mi-a fost greu, ca și când ar fi fost de plumb, ochii îmi fulgerau schintei de foc, iar ca să-mi opresc răcnetul de durere, mi-am mușcat buzele, din cari sângele curgea șiroaie...

„Am trecut poarta... în tindă am văzut toporul... l-am luat în mâni, apoi am pornit spre odae.

— „Cine-i? a întrebat cu groază Floarea...

— „Deschide ușa! am zis eu.

„Am auzit niște vorbe grăite în șoptet, apoi un zgomot, cum s'a deschis fereastra.

„Cu o lovitură am sfărâmat ușa, când am văzut cum cineva, un bărbat, a sărit la stradă.

— „Floare! am strigat.

— „Ea m'a privit cu ură.

— „Cine a fost? am întrebat.

— „Nu mi-a dat nici un răspuns.

— „Vorbește, femeie blăstămată! am strigat de nou.

„Ea tot a tăcut.

„Am prins'o de mână și ca scos din fire am răcnit:

— „De ce m'ai înșelat?

„Atunci ea a strigat:

— „Ajutor! Ajutor că mă omoară!“

— Am lăsat-o de mână, am făcut un pas înapoi și cu o lovitură i-am despicat capul în două!...

„Fără să zică o singură vorbă, a căzut moartă la pământ.

„Cu groază am aruncat apoi toporul din mâni, mi-am șters sângele de pe față, și am fugit, am fugit, până ce oboseala m'a aruncat la pământ.

„Când mi-am venit în fire, am văzut că sunt pe o colină.

„Pieptul îmi ardea într'un foc mistuitor.

„La câțiva pași de mine șerpuiă un izvor.

„M'am repezit la el, și după ce am băut apă, m'am lăsat jos la pământ.

„Un gând mă frământă, după cele întâmplare, ce țintă mai are viața mea? N'ar fi oare mai bine, ca să-mi repun zilele?

„Pe când voiam să aflu răspuns la întrebarea asta, am adormit.

„In somn, neîncetat am văzut pe Floarea, scaldată în sânge.

„Cât am dormit nu știu.

„Am fost trezit de o mână țapănă, care m'a prins de umăr.

„In clipita dintâi, n'am putut să-mi dau seamă că ce e?

„M'am frecat la ochi, și am văzut că sunt înconjurați de patru jandarmi.

„Mi-au legat mâinile, și așa am fost dus în sat.

„Cât am suferit atunci. Privirile batjocoritoare și disprețuitoare ale sătenilor mi-au străpuns inima — mi-au străpuns inima, care toată a fost o rană sângerândă.

„Când am ajuns la casa satului, am leșinat.

„Câtă vreme am stat acolo, ce-au făcut cu mine, nu știu; știu însă, că atunci, când m'am trezit din leșin, m'am văzut în o odae întunecoasă.

„In durerea mea nebună mi-am dat cu capul de perete, și cu groază am murmurat:

„Doamne! De ce m'ai osândit așa de greu, ca toată viața mea s'o petrec la ocnă?!

„Și așa a fost.

„M'au osândit la cincisprezece ani muncă silnică.

„Cum a trecut vremea asta lungă nu știu, căci mi s'a părut ca un vis greu și urât.

„Odată, m'am văzut pe drumuri, singur și serac.

„Vremea lungă petrecută la ocnă, m'a îmbătrânit cu zece ani.

„Am luat băta de cerșitor în mâni, și am fugit departe de locurile acelea, mie blăstămate.

„Sunt trei ani de zile de când am părăsit ocnă.

„Și de atunci în toată ziua cer moartea, dar nu vine. Nu!...

„De multe ori am voit să-mi repun zilele; n'am avut însă tărie să fac asta“...

Cerșitorul a tăcut.

Timpe de o clipită s'a uitat cu ochii sticloși la cei din prejurul său, apoi a început să tremure, la început încet, apoi din ce în ce mai tare.

Frigurile s'au pornit de nou.

Alex. Țințariu.

Sfânta Mărie

Pe drumul mântuirii.

*Pe-a lumii furtunoasă mare,
Plutind spre portul mântuirii,
Se duc a lumii mari popoare,
Dispar în depărtare;
Dar iată 'n răsărit de soare,
Cercând izvorul nemuririi,
S'arată alte mii pe mare
Și trec a lumii mari popoare
Și se cufundă 'n zare.*

*Așd întreaga omenire
Iși face cursul seu prin lume,
Având o singură dorință:
Eterna fericire.
Dar vai! căzând în necredință,
Cedând dorințelor nebune,
Mulți perd și cer și mântuire,
Căci mulți s'abat dela credință
In timp de ispitire.*

*La poște se închină unii,
Iar alții 'n suflet se apleacă
Spre-a iadului chemări, iar alții
Ascultă glasul lumii.
Din miile de generații
Pușini de-acei sunt, cari să treacă
Pe marea furtunoasă-a lumii,
Căci mulți cad jertfă necredinții
Și mulți înșelăciunii.*

*Din când în când vezi câte-o ceată
Purtând stindardul mântuirii,
Cu crucea 'n frunte și cu gândul
Și inima curată.
Ei nu ascultă de cuvântul
Amăgitor al ispitirii,
Ci cu privirea 'nșeninată
Din cer imploară ajutorul
In lupta lor cea dreaptă:*

*„O Mamă bună a 'ndurării
Și-a omenimii mângâiere,
Indură-te, ne mântuiește
Din căile perzării!
Când valul ispitirii crește,
Trimete 'n suflete putere,
O Stea divină a sperării,
Și 'ndură-te, ne mântuiește
Din valul desperării“.*

Virgil Pop.

Ceva despre Dostoiewski.*)

Un vânt prevestitor furtunei dela 1848 suflă și prin Rusia. Toți se așteptau la ceva, ceva din care nu-și dădeau seama, dar care simțiau că *trebuie* să se întâmple.

Pe vremea aceea se formau în Rusia — mai ales printre studenții și elevii școlii politehnice — societăți mici cari nu aveau alta țintă decât a face literatură. Tinerii contribuiau și abonau cărți și reviste din străinătate și se adunau apoi când la unul când la altul pentru a le ceti.

Poliția însă interzicea ori-ce adunare, așa că aceste adunări trebuiau ținute în cel mai mare secret, ceea ce contribuia ca în curând aceste societăți să capete un caracter politic.

Lui Petrașewski, un tinăr foarte talentat și mare adept al principiilor lui Fourier, îi veni ideea să contopească aceste grupări într'o organizație comună și să formeze astfel o societate politică secretă.

Scopul acestei societăți eră, după cum s'a dovedit la procesul lui Petrașewski — numai teoretic și comparativ cu propaganda nihilistă de mai târziu, nevinovat.

Petrașewski și tovarășii lui nu plănuiau nici revoluții, veșnici atentate la viața țarului.

Dostoiewski se alătură și el de societatea lui Petrașewski. Fu acuzat că la o adunare a societății a cetit o dare de seamă a teoriilor lui Fourier și că ar fi știind de planul înființării unei tipografii secrete. Pentru aceasta fu trimis în Siberia.

Ziua de 23 aprilie 1849 fu o zi de dezastru pentru societatea lui Petrașewski. El și treizeci din camarazii lui fură arestați.

Iată cum povestește Dostoiewski aceasta:

„In noaptea de 22 spre 23 aprilie mă inapoiai dela unul din camarazii mei pe la 2 din noapte.

De abia adormii și simții prin somn că mai multe persoane intrară în odaie. Auzii șgomotul unor săbii pe cari le atârnavă în cuier. O voce simpatică îmi spuse: scoală-te. Cu mare greutate deschisei ochii și văzui în fața mea un polițist cu o barbă mare.

Dar cel care îmi vorbise nu eră acesta, ci un funcționar superior al poliției.

„Ce e?“ întrebai eu sărind din pat.

„In numele împăratului!“.

Privii în juru-mi. Da, se vedea că e „in numele împăratului“.

Aha, așa stau lucrurile, gândii eu și începui: permite-ți-mi...

— Nici o vorbă. Imbracă-te, te așteptăm“ zise funcționarul superior cu o voce melodioasă.

Pe când mă îmbrăcam, ei răsfoiră cărțile și căutară prin toată casa — dar nu găsiră mult.

Scrisorile și hârtiile mele fură adunate cu multă îngrijire.

Polițistul răscolî până și cenușa din sobă..

La porunca lui, unul din geandarmi se sui pe scaun ca de acolo să se urce pe sobă, dar aceasta se darâmă din pricina greutateii și curajosul soldat căzû în nas. De abia acum se liniștiră agerii căutători.

Apoi părăsirăm casa, conduși de gazda înspăimântată și de fiul ei Ioan, nu mai puțin speriat, dar

*) Din „Amintiri din Copilarie“ de: Inia Kowalvsky.

care căută să-și dea o nutură gravă, conform împrejurărilor.

În fața casei așteptă o trăsură. Noi suirăm și trăsura porni în lungul cheiului spre poliție.

În fața poliției se adunase a mare mulțime de oameni. Ne întâlnirăm aici cu camarazii. Toți erau somnuroși și tăcuți. Un funcționar ne luă în primire.

Ne împrăștiară în diferite locuri și ziua ne trecu într-o neliniște chinuitoare. De altfel însă furăm bine îngrijiiți; ni se dădă mâncare, cafea și ceaiu și jandarmii ne îmbiau și regretau că mâncăm atât de puțin.

Spre seară ne duseră pe toți în *cetate* (închisoare). Ciudat e că tot timpul cât ținū drumul nu-mi veni de loc în minte unde ne duce; de abia când ne apropiarăm, înțelesei.

Mă duseră într-o odăiță mizerabilă, luminată slab de o lampă mică pusă pe pervazul unei ferestre foarte sus, apoi mă lăsară singur.

Odaia eră așa de umedă, încât când veni a doua zi comandantul, nu se putu ținea să nu spuie: „într'adevăr, e tocmai frumos aci”.

La întrebarea mea de ce sunt închis, îmi răspunse: „O vei afla la interogatoriu”. Interogatoriu însă se amână 14 zile și tot timpul acesta stam fără nici o ocupație, fără condeiu și hârtie.

Singura variație în aceasta esistență de monotonie, eră când se deschidea ușa celulei, ceea ce se întâmplă de cinci ori pe zi: dimineața la 7 când mi-se aducea apa de spălat și se mătură celula, la 10 când se făcea inspecția celulelor, la 12 când mi se aducea mâncarea (o supă și o bucată de carne de vacă, dar fără cuțit sau furculiță), apoi la 7 seara când mi se aducea cina și în sfârșit când se înțecă venia de îmi aprindea lampa. Eră însă prea puțină nevoie de lumină, căci nu mi se da nici o ocupație.

Și astfel am fost ținuți luni de-arândul. După două luni ni se împrumutără cărți, dar foarte puține și ni se păreau zile de sărbătoare când ne duceau la interogatoriu. Cum se făcea anchete și ce sfârșit va lua, nu puturăm afla.

În dimineața zilei de 22 februarie apărū pe neașteptate grefierul și-mi ceti condamnarea: moarte prin pușcare. Când voi fi împușcat, nu mi se spuse, nu trecū însă o oră și inspectorul veni să-mi spuie să desbrac hainele închisoarei și să mă îmbrac cu ale mele.

Învălit bine, fui transportat în curte, unde 19 din foștii mei tovarăși așteptau și ei. Ne suiră apoi câte 4 condamnați și un soldat în cu câte o trăsură.

Erau 7 ore dimineața. Unde ne duceau, nu știam. La întrebările noastre soldații răspundeau că n'au voie să ne spuie. Din pricina gerului, geamurile trăsorei erau înghețate, astfel că nu deosebiam nimic.

Încercam să sgăriu geamul cu unghia, soldatul însă mă oprī spunând că-l vor bate pe el. Trebuia deci să ne lăsăm la voia întâmplării.

După un drum care nouă ni se părū nesfârșit, ajunserăm în sfârșit pe piața Zemienowski. În mijlocul pieții eră ridicat un eșafod pe care ne suiră și ne așezară pe două rânduri.

Fiind de atâta timp despărțiți, am fi fost bucu-roși să ne vorbim; dar eram atât de strict supraveghiați, încât numai cei mai apropiați putură schimbă câteva vorbe.

Un funcționar păși în mijlocul eșafodului și ne ceti încă odată sentința de moarte ce trebuia să urmeze imediat.

Cuvintele: „condamnat la moarte prin împușcare!” repetate de douezeci de ori, mi se întipăriră atât de tare în minte, încât mulți ani în urmă tresăriam din somn, părându-mi-se că le aud la ureche.

Tot astfel nu am putut uită un amănunt cu totul fără importanță și anume:

Când funcționarul după ce isprăvi de cetit, strânse hârtia în patru, o puse în buzunar și se cobori după eșafod. În acel moment apărū soarele printre nori și eu gândii că nu e cu puțină să ne omoare.

Spusei aceasta vecinului meu, care în loc de răspuns, îmi arătă la picioarele eșafodului o mulțime de sicrie acoperite cu o pânză neagră.

La vederea aceasta îmi peri ori-ce nădejde. Mă convinsei că nu mai e nici o scăpare.

Mi-a duc aminte că m'am speriat grozav, dar nu am vrut să se cunoască. De aceea începui să vorbesc cu camaradul meu despre orice îmi veni prin minte. După cum mi-a povestit el în urmă, nu eram nici măcar palid și tot timpul i-am povestit despre o istorie pe care regretasem că nu o scrisesem.

Eu nu-mi amintesc nimic despre aceasta, în schimb îmi aduc perfect aminte de o mulțime de idei incoherente, absurde cari mi se înghesuiau în creier.

Un preot se sui pe eșafod și se oferī să ne spovedească. Numai unul din noi se duse, dar când ne întinse crucea, o sărutarăm toți.

Trei din tovarășii noștri, Petrasewski, Grigoriev și Mombel, considerați ca cei mai periculoși criminali, fură legați de stâlpi și li se puse pe cap un fel de sac. În fața lor se postă un rând de soldați cari așteptau numai comenda: foc!

Mai aveam după socoteala mea încă vre-o cinci minute de trăit și mă hotărī să le întrebunțez gândindu-mă la mine.

Încercai să-mi imaginez cum se va întâmplă; acum eram încă plin de viață și peste cinci minute voi fi *nimic* sau poate *ceva*, dar ceva cu totul altfel.

De pe locul unde stam, vedeam o biserică cu cupola aurită sclipind la soare.

Îmi amintesc cum mă uitam mereu la cupolă și la razele cari porniau dela ea și de-odată fui cuprins de ciudatul sentiment: aceste raze sunt noua ta lume, încă 5 minute și te vei contopi cu ele. Asemenea-mi amintesc ce chinuitor îmi eră desgustul fizic pentru necunoscutul care se apropia.

De odată se produse o mișcare neobișnuită. Din pricina miopiei mele, nu putui distinge nimic deslușit, dar bănuiam că se petrece ceva. În sfârșit văzui că un ofițer veni în goana calului și falfăia un steag alb.

Eră un trimis al împăratului care ne aducea grațierea. Mai târziu am aflat că aceasta eră hotărâtă mai dinainte -- și cum ar fi fost cu puțină că douezeci de tineri, unii de abia eșiți din copilărie, să fie condamnați la moarte pentru un lucru de nimic.

Împăratul Nicolae a avut numai să ne dea o lecție strașnică. A fost însă o comedie care a avut pentru mulți din noi consecinți foarte grave. Când Grigoriev, unul din cari a fost deslegat dela stâlp, eră nebun. Grozavele 5 minute cât a stat cu ochii legați, așteptând cuvintele hotărâtoare, i-au luat mințile și nu le-a mai recăpătat nici-odată.

Cred că nici unul din noi nu a scăpat fără o sguđuitură mai mult sau mai puțin puternică a sistemului nervos.

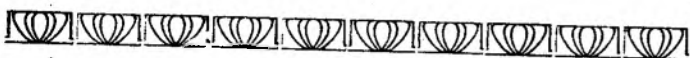
Mai e încă ceva care atunci nu mi-a făcut nici o impresie, ceva ce aproape nici n'am observat, dar care pe unii, i-a costat chiar viața. Eră un frig neobișnuit în ziua aceea, 22 grade Reaumur și când ne-a dus pe eșafod, ni se scosese haina și vesta și ne lăsară vre-o 20 minute numai în cămașă. Când ne-a dus iarăș în închisoare, unora din noi le înghețaseră urechile și degetele picioarelor. Unul se îmbolnăvi de pneumonie care trecu pe urmă în oftică galopantă.

Ori câtă osteneală mi-aș da, nu-mi pot aminti să fi simțit cătuș de puțin frigul.

În locul condamnării la moarte, ni se strămută pedeapsa la 8 ani, muncă silnică în Siberia și la mai mulți ani de depostație.

Tradus de:

Lia Măgura-Harsu.

Adevăruri.

20.

Prin moartea unui intrigant mulți câștigă o siguranță asupra părerei altora despre ei.

21.

Ruga celui fără de lege, e ca o vorbă grăită într'o casă pustie.

22.

Înțelepciunea prostului nu-i decât: deșteptăciunea de a râde și de umbra lui.

23.

Prietenii sunt licăriri de lumină care se stâng de altfel ca ori și ce lucru din natură, supuse unei legi: fatalitatea.

24.

Refusul de multe ori nu-i cauza unei supărări, însă o supărare e cauza ori căruia refuz.

25.

Ochii de pisică văd în întunec, — ochii prostului nu văd nici în lumina zilei.

26.

De ce diferiții oameni spun că: „și norocul e o calitate?“ Dacă ei de pildă au avut norocul de a se naște dintr'o familie mare, — oare această întâmplare să fie o „calitate?“

27.

Sunt unii oameni atât de păcătoși și murdari prin faptele lor, încât nimeni nu poate să vorbească de faptele lor, de teamă să nu se murdărească.

28.

Să nu fie cineva limbut în discuții, — ci cu argumente convingătoare.

29.

Mersul iute al vântului pare caraghios nebunului și celui fără bun simț.

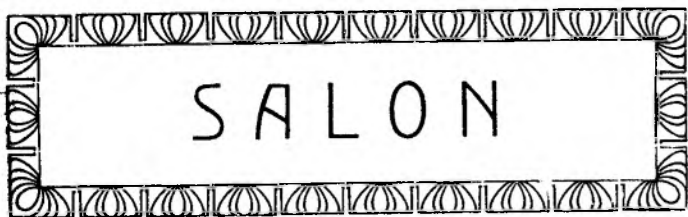
D. Ionescu-Morel.

Felurimi.

Tunuri de hârtie. Se anunță că un inginer din fabrica lui Krupp a inventat un tun portativ, făcut numai din hârtie. El a făcut, în acest scop, un model de acest fel de tun, și se zice că experiențele i-au reușit de minune. Acest tun va fi bun pentru serviciul infanteriei, și un singur om îl va putea transporta cu înlesnire. Calibrul tunului este de 5 centimetri și rezistența lui este superioară aceleia a unui tun de metal cu acelaș calibru. Tunul de hârtie va fi foarte superior și de preferat celorlalte tunuri, când lupta va fi pe un teren accidentat, unde manevrele artileriei de campanie sunt grozav de anevoioase. Jurnalul american, după care împrumutăm aceste detalieri, spune că s'au făcut diferite exerciții cu acest tun de câtră consiliul de război german, care l'a întrebuințat ca armă a infanteriei, și aceste exerciții au dat rezultate uimitoare. Într'adevăr, aproape în toate războaiele s'a dovedit că întrebuințarea tunurilor, de și dă rezultate bune, dar transportarea lor este destul de grea. Dacă un tun cădea într'un șanț sau într'un loc mocirbos, apoi scoaterea lui de acolo eră aproape imposibilă sau cel puțin foarte grea. Cu noua invenție e destul un soldat, — și acesta încă întrebuințând numai o singură mână, spre a ridică un tun de aci și a-l pune dincolo. Și bateriile de munte vor simți o ușurare mare, căci bieții catări nu vor mai fi nevoiți să poarte atâta greutate în spinare, și afară de asta, nu va mai fi nevoie ca un singur tun să se împartă la... mai mulți catări, ci un... singur catăr va putea să transporte mai multe tunuri. Această invenție va aduce servicii colosale armatelor și de aceea toată lumea așteaptă cu nerăbdare rezultatele mai minuțioase ale experiențelor cu noul tun de hârtie.

Cel mai mare tunel în Europa. În iarna trecută și anume vineri în 24 febr. n. la orele 7 dimineața s'au sfârșit lucrările pentru sfredelirea tunelului Timplon din munții Alpi, (Elveția), care este cel mai mare tunel din Europa. Lucrările pentru sfredelirea acestui tunel s'au început în ziua de 13 august 1893 și au durat deci aproape 7 ani de zile. Tunelul are o lungime de 19,730 metri, adecă aproape 20 kilometri. Au lucrat mai multe mii de lucrători, dintre cari vre-o 40 au murit în urma diferitelor accidente întâmplare, iar 133 au fost greu răniți. După sfredelirea tunelului și așezarea unui rând de șine, o societate de ingineri a plecat cu trenul, ca să treacă prin tunel. Când au ajuns cam la mijlocul drumului, trenul a trebuit să se reîntoarcă îmbolnăvindându-se mai mulți, în urma căldurii mari și a gazurilor otrăvitoare, ce s'au format în tunel. Aduși în spital, inginerii Grassi și Bianchi au murit. Ceialalți s'au bolnavit greu. — Afară de acest tunel mai sunt încă trei tuneluri în Alpi și anume: St.-Gotthard 14,084 metri, Avlberg 10,240 metri și Mont-Cenis 12,843 metri.

Ochii albaștri dispar. după cum au dispărut deja zeeii, zinele și alte atâtea lucruri! Ne încredințează de aceasta profesorul Pears, dela „Universal College“ din Londra, și trebuie să-l credem pentru că ilustrul bărbat dovedește afirmarea, ca doue și cu doue patru, cu statistica în mână. Numerul femeilor cu ochii albaștri descrește în mod progresiv, și viitorul e al ochilor negri. Statistica, de altfel, a demonstrat deja că și numărul femeilor blonde e în continuă descreștere în toate țerile. Așă că, peste câteva veacuri, nu vor mai fi nici ochi ca cerul, nici păr ca aurul. Și atunci, vai! ce se vor face poezii!

Convocare.

Societatea pentru fond de teatru român își va ține adunarea sa generală din acest an în Lipova, în zilele de marți și mercuri, 15 (28) și 16 (29) august 1906.

Invităm la această adunare generală pe toți membrii fondatori, ordinari și ajutători ai Societății, precum și pe toți binevoitorii ei și sprijinitorii culturii românești.

Programa:

I. Ziua primă. Marți, în 15 (28) august 1906:

1. Președintele deschide adunarea generală la 10 ore a. m.
2. Alegerea a doi notari pentru ședințele adunării.
3. Presentarea raportului general al comitetului Societății asupra lucrării sale dela adunarea generală din urmă și a rapoartelor de cassă.
4. Alegerea unei comisiuni de 5 membri, pentru cenzurarea raportului general al comitetului.
5. Alegerea unei comisiuni de 5 membri, pentru cenzurarea rapoartelor casierului.
6. Alegerea unei comisiuni de 5 membri, cari în înțelesul §-lui 5 din statutele Societății vor înscrie membri fondatori, ordinari și ajutători pentru Societate.
7. Citirea disertațiilor corespunzătoare scopului Societății, sau de altă materie literară, înștiințate președintelui înainte de adunare.
8. Președintele ridică ședința.

II. Ziua a doua. Mercuri, în 16 (29) august 1906:

1. Președintele deschide ședința la orele 10 a. m.
2. Citirea protocolului ședinței precedente și verificarea lui.
3. Raportul comisiunii pentru câștigarea de membri noi.
4. Raportul comisiunii însărcinate cu cenzurarea raportului casierului și averii Societății.
5. Raportul comisiunii însărcinate cu cenzurarea raportului general al comitetului.
6. Determinarea locului, unde se va ține adunarea generală pentru anul 1907.
7. Alegerea unei comisiuni de 3 membri pentru verificarea protocolului din ședința II.
8. Președintele închide adunarea.

Brașov, la 1 august n. 1906.

Virgil Onișiu m. p.,
v.-președinte.

Dr. Iosif Blaga m. p.,
secretar.

Adunarea fondului de teatru în Lipova.

De Sever Bocu.

Fondul de teatru român, precum se știe, își va ține adunarea generală din est an, în orașelul din vecinătatea noastră, în Lipova. Și cu toate că adunările societăților noastre culturale din anul acesta vor fi dominate și ele de epocalul eveniment al expozițiunii naționale din București, pregătirile *intense* ce se fac în vederea adunării dela sf. Mărie a fondului de teatru ne îndreptătesc a aștepta o strălucită sărbătoare a Thaliei române în vechiul și ospitalierul orașel din Bănat.

S'au constituit comitete, s'a alcătuit un program bogat și variat, ca sărbătoarea revederii să fie cât mai impozantă! Căci de revedere e vorba. Thalia română și-a mai arborat aici flamura înainte de aceasta cu aproape un sfert de veac și zilele d'atunci de sigur n'a putut să le uite. Vine și a doua oară, adaogând la bucuria aceasta tot farmecul unei duioase revederi.

Vie! Urmașii ospitalierilor ei primitori de odinioară, o așteaptă cu brațe deschise. Mai scăzuți poate, purtând încă urmele vremilor nenorocoase ce au trecut de atunci peste dânșii, eșiți însă totuș de asupra, cine știe, poate mai oțeliți și mai cuminiți pentru ziua de mâne.

Căci cât de pușini o știu azi, că orașelul care se pregătește de aceste sărbători, a fost unul dintre cele mai însemnate centre românești, în care pulsă o înfloritoare viață de cultură românească? Câți o știu, că încă înainte cu 25-30 ani, trupa teatrală alui Pascali și Petculescu țineau aici adevărate stagioni teatrale, petrecând câte o jarnă întreagă cu trupe de câte 10-12 actori de profesie? Comercianți bogați, cari aveau legături cu Ardealul și cu Țara Românească, își purtau comerțul de lemne și de sare pe Mureș, care aducea pe undele sale deodată cu bogăția și setea de viață și cultură românească. Bresle felurite de meserii, cu 3-400 măestri întregiau cadrele unui centru românesc înfloritor, de care azi abia mai mărturisește cimitirul, cu orașul seu tăcut de cripte scumpe și pompoase...

A urmat apoi un interval de cădere. Nenorociri peste cari s'au altoit păcate, au isbutit să nimicească o avuție ce trebuia să fie pe secole și să stângă în aceeaș vreme facla culturii românești. Nenorocire a fost că orașelul și-a pierdut importanța sa comercială, mai târziu și industrială; nenorocire a fost că familii cu averi mari ca Missicești, Șerbanestii, Marienestii, David P. Simon, Raț și altele au ramas aproape fără urmași, și locul lor l-au luat străinii. Singur familia Marienestilor a mai ramas din acele vremi, cu un reprezentant vrednic, în viață, cu veneratul academician Atanasie Marienescu. După dânșii a urmat și deruta clasei măestrilor și în scurtă vreme, sub ochii aceleiași generații, viața românească s'a prefăcut în ruină, copleșită de influențe străine care cuceriau din ce în ce loc. Să mai adaogăm la aceasta și păcatele și nenorocul în oameni de cari eră nevoie ca să poți răzbate asemenea vremi, și-ți poți da perfect seama de starea de deplâns în care a ajuns aici viața românească de odinioară.

Un pământ însă cu aceste tradiții, rămâne numai până atunci păraginit, până când nu-i vine norocul să-i aducă muncitori harnici, însuflețiți și înțelepți cari

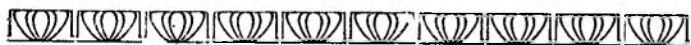
să-i scormonească gîlia, sub care dorm atâtea puteri de evocare... Norocul acesta a întîrziat mult, dar totuș a venit.

O pieiadă întreagă de oameni noi, cu râvnă, înțelegători, entuziaști, a răsărit ca din pămînt. Unul câte unul a venit, pe neobservate și de-odată ne-am pomenit cu dînsii. Și iată că n'a trebuit decît câțiva ani, ca din ruinele de ieri să răsără licărirea unei noi vieți, speranța unui alt viitor.

Azi caracterul românesc al orașelului încă nu e recucerit, dar lupta este declarată. Și sunt neîndoioase semne asupra rezultatului acestei lupte.

Iată deci, că revederea Thaliei Române se face între împrejurări propice, când flamura ei poate aduce mult impuls și îmbărbătare. Iată de ce ne bucurăm de informațiile ce primim despre pregătirile mari ce se fac în vederea serbărilor din Lipova. Românilor de pretutindeni le dăm încredințarea, că va merita jerfa și oboseala să participe cât mai mulți la aceste serbări.

(„Tribuna“)

Dela expoziția din București.

— Impresiuni —

România are în anul acesta sărbătoare mare. Serbează aniversarea de 18 secolii dela descălecarea divului Traian în Dacia și formarea temeliei pe care s'a dezvoltat națiunea română; precum și jubileul de 40 de ani de domnie glorioasă a Regelui Carol I. Cu ocaziunea aniversării și a jubileului, România a organizat o expozițiune generală națională.

Voind să profit de buna ocaziune a cercetă expozițiunea și îndemnat de o dorință veche de a călca pe pămînt românesc și liber, plecai spre București. Din Brașov trenul de dimineața mă ducea încet spre România. Se lumină de ziuă. Primele raze ale soarelui, curate și strălucitoare, se furișau privind la trenul ce venia a lene. Sosisem la Predeal și eram deja în România liberă. Inima-mi bătea tare, pe când ochii pășteau mereu frumuseța naturii. Munții înalți și romantici, Prahova cu termurii și alvia-i pietroasă imi legase privirile ochilor. Imi eșise în cale și povestășul Peleş, ca și un copil drăguț, sburdalnic și fără de astîmpăr. Urmă o câmpie mare, frumoasă și rodnică. La 11 ore și 10 a. m. sosisem în mult doritul București.

Capitala României cu mulțimea-i de biserici, cu edificiile nu mari, dar cu gust, cu palatele-i pompoase, cu șoseaua-i minunată, cu străzile neregulate, cu viața-i veselă, limba românească, mi-a plăcut mult. Ici-colea se mai vorbiă nemțește și franțuzește. Eram încântat de atîta lume românească. Văzând statua lui Mihaiu Viteazul, simțiam o impresiune de mîndrie românească.

Expoziția e așezată la o margine a capitalei Bucureștilor, pe câmpul Filaretului. Locul acesta eră lăsat în grija Domnului. Acum după o muncă de aproape un an de zile, câmpul Filaretului, dimpreună cu colinele din prejurimi, dau un aspect plăcut și pitoresc. Aleele minunate, parcul admirabil, lacul din mijlocul expoziției, palatele și pavilioanele, cam 150

la număr, frumoase și cu gust, ieșite toate ca din pămînt te încântă și te farmecă.

La intrarea generală pe teritorul expoziției se nalță o poartă mare în formă de semicerc. Pe stâlpii puternici se poate ceti: Credință, Prevedere, Muncă, Economie, Știință, Pricepere, Voință, Cultură.

O alee minunată duce până la lacul din mijlocul expozițiunii. În partea de cătră lac a parcului se află mapa plastică a gloriosului răsboiu dela Plevna. Spre stînga, față în față cu aceasta, abia se vede o casă veche sărăcăcioasă. E luată în mijloc de doue tunuri, tocmai așa după cum fusese înainte de asta cu 30 de ani, pe când a fost cvartirul general al regelui Carol. O odaie scundă cu mobiliatură de lemn primitivă. Aici a locuit acela, sub a cărui domnie glorioasă România — cu Coroana-i de oțel, — devenind liberă, a făcut pași gigantici pe toate căile progresului.

Palatele și pavilioanele principale sunt: Palatul regal, palatul ministrului instrucțiunii publice și al cultelor, al industriei, al domeniului coroanei, al răsboiului, al agriculturii, al minelor și carierilor, pavilionul etnografic al Românilor din Regatul Ungar, palatul Austriei, al Franciei, al Ungariei și al internaționalităților. Palatul artelor frumoase — cel mai frumos și cred și cel mai interesant din întreaga expozițiune — e clădit pe o înălțime care predomină expoziția. Durere că, nefiind încă gata complet, nu m'am putut încânta de mulțimea obiectelor expuse.

Caracteristica acestei expozițiuni este originalitatea și stilul arhitectural românesc. În genere alegerea locului, precum și aranjarea cu gust a obiectelor expuse în pavilioanele și palatele atrăgătoare și estetice, face ca expoziția română, după părerea străinilor, ar fi la locul ei în orice capitală europeană, chiar și în Paris.

Pavilioanele României fără esceptiune sunt foarte frumoase și aranjamentul intern încă este făcut cu multă dibăcie și pricepere. Sunt o mulțime de lucruri foarte interesante, demne de văzut și admirat. Dintre pavilioanele statelor străine pavilionul Austriei mi-a plăcut mai bine.

Pe teritorul expozițiunii, cu grădina populară, sunt mai multe atracțiuni, dintre cari relevez arena romană, tobogan, luptele navale etc. Sara iluminăție ferică.

Vizitând expoziția, trebuie să admiri peste tot progresul uriaș și dezvoltarea uimitoare la care a ajuns România în decursul deceniilor din urmă. Edificarea diferitelor fabrici, construirea de linii ferate, de poduri și șosele minunate, în interesul dezvoltării industriei și a comerțiului intern și extern, apoi progresul uimitor ajuns în toate ramurile agriculturii și industriei, precum și a comerțiului, a ridicat țara tineră și liberă, după cum scrie un critic francez, lângă țările occidentale.

Cine va cercetă expoziția, va rămânea încântat de cele văzute și va trebui să esclame cu cuvintele poetului:

Viitor de aur România are!

P. Tra.

LITERATURĂ.

Prima Durere. Tinerul scriitor din România, dl. Caton Teodorian a scos la lumină sub titlul acesta la București, institutul de arte grafice S-or I. St. Rădescu, un volum de romane, schițe și diverse impresii. Fără a face o critică mai amănunțită, în genere constatăm că autorul oferă cititorilor o lectură plăcută și ușoară. Dsa nu prezintă situații și caractere discutate mai profund, ci povestește unele întâmplări din viață, în o limbă fără pretențiuni la modernele particularități ale limbii populare, ci într'un stil cum se vorbește în societatea română. Drept probă, reproducem una în numărul acesta al foii noastre, din cele unsprezece bucăți ce conține cartea. Autorul care a mai publicat un volum de romane și schițe sub titlul „Petale”, locuiește la Râmnic-Vâlcea. Prețul 3 lei.

Edițiunile mai noue ale Academiei Române. „Descăerile și canalisările din Ungaria” de V. Roșu inginer, cu 10 figuri, în text 3 stampe. O lucrare foarte interesantă în deosebi pentru publicul dela noi. Prețul 2 lei. — „Plantele vasculare ale Ceahlăului până acum cunoscute, expuse sub raportul geografico-botanic și sistematic” de dr. Dim. Grecescu, membru corespondent al Academiei Române. Prețul 1 leu. — „Comunicare preliminară asupra structurii geologice a regiunii Câmpina-Buștenari, județul Prahova, de L. Mrazec membru al Academiei Române și W. Teissegre. Cu 3 stampe. Prețul 1 leu.

TEATRU ȘI MUZICĂ

Adunarea Societății pentru fond de teatru român în Lipova. Pentru pregătirea serbarilor ce se vor aranja cu ocaziunea adunării Societății fondului de teatru în Lipova, s'au constituit următoarele comisii: *Birou*: Preș.: dr. Aurel Halic med. V. preș.: dr. Aurel Cioban și dr. Const. Missits, avocați. Cassar: Aurel Savici cassar comunal. Secretar: Iuliu Putici inv. — *Comitetul executiv*: Preș.: dr. Const. Missits. Membri: Procopiu Givulescu, dr. Aurel Cioban și Dimitrie Roman. — *Comisia de primire*: Dimitrie Roman, președ., Iuliu Putici, Traian Givulescu, not., Georgiu Dragu și Iuliu Onu. — *Comisia de încarturare*: În Lipova: Alexandru Muntean, Iuliu Onu notar și Vasilie Ghilulescu. În Radna: Dimitrie Roman, preș., Traian Givulescu și Grigoriu Micula. — *Comisia pentru înscriere de membri*: dr. Aurel Halic, Procopiu Givulescu, preș., dr. Constantin Missits not., dr. Vasilie Avramescu și Ladislau Oros.

Adunarea din Lipova a Societății pentru fond de teatru român, după informațiile ce primim, are să fie strălucită. Va lua parte nu numai elita clasei inteligente din părțile acelea, ci vor veni și fruntașii din locurile cele mai îndepărtate. Accentuăm cu mândrie, că și ilustrul bărbat, fostul prim-președinte, astăzi președinte de onoare al Societății, dl. *Alexandru Mocsonyi*, care de mulți ani s'a retras din viața publică, încă va onora cu prezența sa adunarea și va ține acolo un discurs, care de sigur va fi primit cu mare entuziasm.

Corurile dela noi la expoziția din București. „Drapelul” scrie că lucrările pregătitoare pentru participarea corurilor noastre la festivalul de cântăreți din București sunt în curgere și progresează în mod multu-

mitor. Ziua plecării din Lugoj s'a stabilit pentru vineri 7 septembrie st. n. (25 August st. v.) Doritorii de a afla detalii au să se adreseze la biroul Reuniunii române de cântări din Lugoj. (Prezident: dr. George Dobrin, secretar: Ioan Harambașa).

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Conzistor concursual gr. cat. în Oradea-mare. Cu ocaziunea concursului ținut la 3 iulie 1906, sub presiunea Pr. S. episcopului dr. Demetriu Radu, în prezența numeroșilor membri conzistoriali din provincie, s'au împărțit stipendiile vacante dela seminarul domestic din Oradea mare și dela Internatul Pavelian de băieți din Beins. — În *seminarul din Oradea* cu această ocaziune s'au primit cu totul 69 tineri, parte gratuit, parte cu taxă de 150 resp. 160 cor. la an. Iar în *Internatul din Beins* au fost primiți 63 tineri parte gratuit, parte cu taxă de 150 cor. la an. Pentru taxele aceste se provăd tinerii și cu vestiminte. — În 11 aug. a. c. s'au împărțit stipendiile dela *Internatul Pavelian de fetițe* împreună cu școala civilă din Beins, primindu-se de totul 78 fetițe, parte gratuit, parte cu taxe de 50, 100, 150, 200, și respective 250 cor. la an. — În urmă s'au mai primit 11 tineri la teologie,

Învățătorii caransebeșeni la expoziția din București. Comitetul Reuniunii învățătorilor români gr. or. dela școlile confesionale din dieceza Caransebeșului a hotărât să-și țină adunarea generală la 6 și 7 septembrie n. în Mehadia. După adunare membrii vor face excursie de studii la expoziția generală din București. Membrii cari doresc a lua parte, au să se anunțe la președintele reuniunii dl. Ioan Marcu în Bocșamontană, (Német-Bogsán), având a trimite totodată suma de 10 coroane în contul speselor de călătorie. Tot această taxă are să se trimită separat pentru fiecare membru de familie care dorește să se alăture la excursia de studii.

Profesor român de cadeți. Dl. *Adrian Roman*, locotenent în batalionul 7 de pioneri, a fost numit profesor la școala de cadeți din Sibiu.

CE E NOU?

† Axente Severu.

Cu cea mai adâncă durere luăm act, că veteranul fiu și luptător al neamului românesc, *Axente Severu*, care de timp lung a bolit la Brașov, s'a stâns din viață acolo, la 12 august n., în etate de 85 ani; iar osămintele lui s'au înmormântat la Blaj. Unul din fruntașii însuflețirii pentru deșteptarea națională și culturală, memoria lui va fi vecinică în amintirea neamului român. Ne închinăm cu evlavie memoriei sale!

Hymen. Dl. dr. *Sever Barbura* avocat în Pecica și dsoara *Terenția Ungurean* din Curtacher s'au cununat. — Dl. *Traian Costea* absolvent de teologie și dsoara *Letiția Popescu*, fiica dlui Iuliu Popescu, cassar al „Albinei” din Sibiu, s'au logodit. — Dl. *Romul Constantinescu*, candidat de preot din Ighișdorf și dsoara *Ana Eremie-Daucș* din Reșinari s'au logodit.

MERSUL TRENURILOR.

Valabil dela 1 maiu 1906.

Budapest – Nagyvárad – Predeal – București							București – Predeal – Nagyvárad – Budapest						
	Accel.	Person.	Accel.	Person.	Accel.		Accel.	Person.	Accel.	Person.	Accel.		
Budapest	7 25	9 00	2 35	5 45	9 15	București	pleacă	8 40			8 05		
Szolnok	9 37	11 52	4 30	9 27	11 19	Predeal	„	3 32			1 12		
Szajol	—	12 07	4 43	9 46	11 33	Brassó	sosește	4 55			2 18		
P.-Ladány	11 13	2 09	5 57	11 53	12 55	„	pleacă	8 07		5 32	2 45		
Berettyó-Ujfalu	11 46	2 53	6 31	12 46	1 33	Földvár	„	8 43		6 07	3 15		
M.-Peterd	—	3 05	—	1 00	—	Homorod-Kőhalom	„	10 12		7 45	4 23		
M.-Keresztes	12 05	3 16	—	1 14	—	Segesvár	„	11 40		9 45	5 49		
Bihar-Puspöki	—	3 34	—	1 36	—	Medgyes	„	12 40		10 58	6 37		
Nagyvárad	sosește	3 44	7 07	1 48	2 11	Kis Kapus	„	1 24		11 50	6 50		
Nagyvárad	pleacă	4 10	7 14	2 08	2 18	Balázsfalva	„	2 10		12 36	—		
Várad-Velenceze	„	4 17	—	2 36	2 26	Küküllőszeg	„	2 20		12 48	7 35		
Fugyi-Vásárhely	„	4 27	—	2 45	—	Tövis	sosește	2 52		1 27	8 00		
M.-Telegd	„	4 46	7 42	3 05	2 51	„	pleacă	3 38	12 43	1 57	8 12		
Élesd	„	5 02	†7 55	3 21	†3 05	Nagy-Enyed	„	3 59	1 06	2 19	8 29		
Rév	„	5 25	8 15	3 45	3 26	Felvincz	„	4 20	1 33	2 42	—		
Csucsá	„	6 30	9 03	4 50	4 16	M. Veresmart	„	4 27	1 41	2 49	—		
Bánffy-Hunyad	„	7 11	9 33	5 32	4 52	Sz. Kocsárd	„	4 43	1 56	3 07	9 00		
Jegenye	„	7 42	†9 57	6 01	—	Ar. Gyéres	„	5 18	2 35	3 48	9 30		
Kolozsvár	sosește	8 27	10 30	6 51	5 53	Apahida	„	6 27	3 56	5 02	10 34		
Kolozsvár	pleacă	8 54	10 51	8 30	6 11	Kolozsvár	sosește	6 45	4 20	5 21	10 50		
Apahida	„	9 11	11 14	8 59	6 27	Kolozsvár	pleacă	7 08	5 23	6 2	11 10		
Ar. Gyéres	„	10 20	12 38	10 41	7 27	Jegenye	„	†1 41	8 06	†6 11	7 09		
Sz. Kocsárd	„	10 56	1 15	11 31	7 51	Bánffy-Hunyad	„	2 13	8 42	6 39	7 49		
M. Veresmart	„	11 03	1 24	11 40	—	Csucsá	„	2 44	9 18	7 09	8 31		
Felvincz	„	11 09	1 34	11 50	—	Rév	„	3 24	10 07	7 48	9 25		
Nagy-Enyed	„	11 29	1 58	12 20	8 15	Élesd	„	†3 34	10 24	†7 59	9 44		
Tövis	sosește	11 45	2 21	12 46	8 31	Telegd	„	3 45	19 38	†8 11	10 00		
„	pleacă	12 29	—	1 28	8 38	Fugyi-Vásárhely	„	—	10 55	—	10 18		
Küküllőszeg	„	1 07	—	2 14	9 06	Várad-Velenceze	„	—	11 04	—	10 27		
Balázsfalva	„	1 14	—	2 22	—	Nagyvárad	sosește	4 09	11 10	8 36	10 34		
Kis Kapus	„	2 13	—	3 30	9 46	Nagyvárad	pleacă	4 15	11 36	8 43	11 09		
Medgyes	„	2 30	—	3 49	10 00	Bihar-Püspöki	„	—	11 47	8 52	11 19		
Segesvár	„	3 43	—	5 04	11 00	M. Keresztes	„	—	12 06	—	11 39		
Homorod-Kőhalom	„	5 28	—	7 04	12 26	M. Peterd	„	—	12 17	—	11 51		
Földvár	„	7 10	—	8 48	1 35	Berettyó-Ujfalu	„	4 52	12 29	9 21	12 05		
Brassó	sosește	7 50	—	9 27	2 09	P.-Ladány	„	5 51	1 45	10 01	1 19		
„	pleacă	11 35	—	—	2 19	Szajol	„	7 05	3 21	11 18	3 04		
Predeal	sosește	1 11	—	—	3 31	Szolnok	„	7 32	3 49	11 38	3 44		
București	„	8 05	—	—	9 20	Budapest	sosește	9 35	6 40	1 50	7 20		

Nagyvárad – Arad					Arad – Nagyvárad						
	pleacă	person					pleacă	Person			
Nagyvárad	pleacă	10 20	4 45	7 40	Arad	pleacă	5 09	11 25	9 50		
Ósi	„	10 30	4 56	7 59	Kétegyháza	„	6 11	12 34	10 54		
Less	„	10 48	5 15	8 22	Csaba	sosește	6 35	12 59	11 24		
Cséffa	„	11 03	5 14	8 45	Csaba	pleacă	6 56	1 38	4 50		
N.-Szalonta	„	11 26	6 02	9 24	Gyula	„	7 19	2 02	5 26		
Kötegyán	„	11 44	6 24	9 52	Sarkad	„	7 41	2 22	5 54		
Sarkad	„	11 54	6 33	10 06	Kötegyán	„	7 54	2 32	6 11		
Gyula	„	12 18	6 57	10 37	N.-Szalonta	„	8 31	2 57	7 02		
Csaba	sosește	12 37	7 18	11 05	Cséffa	„	8 54	3 15	7 30		
Csaba	pleacă	2 05	7 29	4 32	Less	„	9 12	3 33	7 54		
Kétegyháza	„	2 34	7 57	5 03	Ósi	„	9 29	3 49	8 14		
Arad	sosește	3 29	9 00	6 05	Nagyvárad	sosește	9 40	4 00	8 28		

Numerii cei groși înseamnă timpul dela 6 ore seara până la 4 ore 59 de minute dimineața. — Numerii semnați cu † înseamnă stațiunile, unde trenurile numai condiționat se opresc.